

Zadania publiczne związane z adaptacją do zmian klimatu w polskich metropoliach

dr hab. Anna Haładyj prof. KUL

Metropolia?

*„There is no such
thing as city...”*

M. Thatcher

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030

- Warszawa,
- konurbacja śląska,
- Kraków,
- Łódź,
- Wrocław,
- Poznań,
- Trójmiasto,
- Szczecin,
- duopol Bydgoszcz–Toruń
- Lublin.

Unia Metropolii Polskich

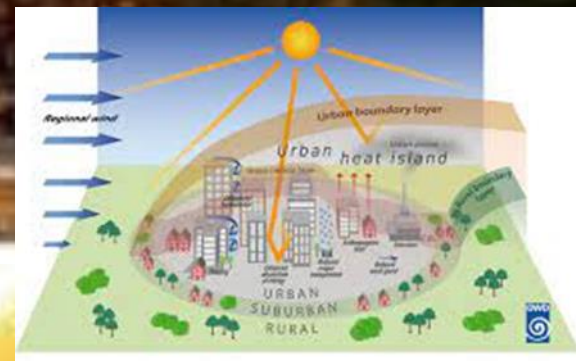
- Białystok,
- Bydgoszcz,
- Gdańsk,
- Katowice,
- Kraków,
- Lublin,
- Łódź,
- Poznań,
- Rzeszów,
- Szczecin,
- Warszawa
- Wrocław

Nowy lokalizm?

- „burmistrzowie mogą rządzić światem”
– (Barber 2013)
- na główne współczesne dylematy –
nierówności społeczne oraz zmiany
klimatyczne – najlepiej mogą zareagować silne
miasta i metropolie
– (Katz i Nowak 2018)

Adaptacja do zmian klimatu

- proces dostosowania do obecnych lub oczekiwanych warunków klimatycznych i ich skutków.
- działania adaptacyjne, o różnym charakterze i w różnej formie (informacyjno-edukacyjne, organizacyjne, techniczne).
- Mają na celu zwiększenie **odporności** miasta przed skutkami zmian klimatu, jak również **wykorzystanie szans** związanych z tymi zmianami.

Adaptacja w miastach?

„adaptacja jest zawsze lokalna”

Ale:

**Interwencje z poziomu centralnego są
niezbędne w obszarze np. energetyki czy
sieci transportowej**

MPA – dla kogo?

W Polsce MPA do zmian klimatu przyjęte w ramach projektu „wczuj się w klimat” dla:

33 miast powyżej 100 tys. Mieszkańców oraz dla

3 miast powyżej **90 tys. Mieszkańców** (Grudziądz, Jaworzno, Słupsk)

oraz **Miasta konurbacji górnośląskiej i aglomeracji trójmiasta poniżej 90 tys. mieszkańców związanych funkcjonalnie z miastami o liczbie mieszkańców pow. 100 tys.**

Mysłowice

Siemianowice śląskie

Czeladź

Sopot

Oraz ADAPTCITY dla Warszawy

przyczyni się do objęcia ochroną przed skutkami zmian klimatu ok. **30% ludności Polski**

„Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia”.

- Ustawa o związku metropolitalnym w województwie śląskim
- rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie utworzenia związku metropolitalnego pod nazwą
- Metropolia od 1 stycznia 2018 rozpoczęła realizację ustawowych zadań

Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia a **MPA**

- To: Będzin, Bieruń, Bobrowniki, Bojszowy, **Bytom**, Chełm Śląski, **Chorzów**, **Czeladź**, **Dąbrowa Górnicza**, Gierałtowiec, **Gliwice**, Imielin, **Katowice**, Knurów, Kobiór, Lędziny, Łaziska Górne, Mierzęcice, Mikołów, **Mysłowice**, Ożarówiec, Piekary Śląskie, Pilchowice, Psary, Pyskowice, Radzionków, **Ruda Śląska**, Rudziniec, **Siemianowice Śląskie**, Siewierz, Sławków, **Sosnowiec**, Sośnicowice, Świerklaniec, Świętochłowice, Tarnowskie Góry, **Tychy**, Wojkowice, Wiry, **Zabrze** i Zbrostawice

Czy GZM wykonuje zadania w zakresie adaptacji do zmian klimatu?

- Art. 12. ustawy o związku metropolitalnym w województwie śląskim
- 1. Związek metropolitalny wykonuje zadania publiczne w zakresie: 1) kształtowania **ładu przestrzennego**; 2) **rozwoju społecznego** i gospodarczego obszaru związku metropolitalnego; 3) **planowania, koordynacji, integracji oraz rozwoju publicznego transportu zbiorowego, w tym transportu drogowego, kolejowego oraz innego transportu szynowego, a także zrównoważonej mobilności miejskiej**; 4) **metropolitalnych przewozów pasażerskich**; 5) współdziałania w ustalaniu przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich na obszarze związku metropolitalnego; 6) promocji związku metropolitalnego i jego obszaru.

A projekt metropolii trójmiejskiej?

- **senacki projekt ustawy o związku metropolitalnym w województwie pomorskim**

Art. 12. 1. Związek metropolitalny wykonuje zadania publiczne w zakresie:

- 1) kształtowania **ładu przestrzennego**;
- 2) polityki rozwoju obszaru związku;
- 3) organizacji i zarządzania publicznym **transportem zbiorowym**;
- 4) **metropolitalnych przewozów pasażerskich**;
- 5) organizowania, koordynowania rozwoju zrównoważonej mobilności;
- 6) rozwoju sieci dróg krajowych i wojewódzkich na obszarze związku;
- 7) promocji związku i jego obszaru;
- **8) adaptacji do zmian klimatu i ochrony środowiska.**

Art. 26 ust. 2 pkt 4:

- Do wyłącznej właściwości zgromadzenia należy: 4) **uchwalanie projektu metropolitalnego planu adaptacji i mitygacji do zmian klimatu**;

Program działań strategicznych Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii do roku 2022 „Nowy wymiar synergii”

- Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia dąży do stworzenia sprawnej, zwartej, zrównoważonej i spójnej struktury we współpracy z gminami, powiatami oraz innymi organizacjami w oparciu o model skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem i rozwiązywaniem problemów stających na drodze do poprawy jakości życia mieszkańców w Metropolii. **W kontekście zrównoważonego rozwoju kluczowe będzie uzgodnienie między gminami na obszarze Metropolii spójnej koncepcji ładu przestrzennego, spójnej polityki przeciwdziałania niskiej emisji oraz wspierania efektywności energetycznej, a także kreowanie i wdrożenie spójnej strategii adaptacji do zmian klimatu.** Historyczne obciążenia środowiska wynikające z działalności wydobywczej i nadmiernej eksploatacji zasobów naturalnych na obszarze Metropolii wymaga kompleksowego podejścia wobec takich tematów jak: zarządzanie wodą, gospodarowanie terenami zielonymi, rekultywacja i przekształcenie terenów zdegradowanych, a także planowanie przestrzenne i zarządzanie odpadami.

Cele programu GZM:

Stawiając na integrację i konsolidację podjętych w ostatnich latach przez gminy inicjatyw planistycznych, infrastrukturalnych i innych działań strategicznych, Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia wspólnie z gminami chce zapewnić, aby mieszkańcy metropolii:

- mieli dostęp **do dobrej jakości wody**, mogli **oddychać czystszym powietrzem**, aktywnie uczestniczyć w ograniczeniu wytwarzania odpadów i przyczynić się do zmniejszenia zużycia energii,
- **czuli się bezpiecznie** w swojej dzielnicy, mogli **korzystać z parków, placów, jezior**, aby uprawiać sport i odpoczywać oraz mieli możliwości aktywnego oddolnego kształtowania swojej społeczności,
- potrafili swobodnie przemieszczać się **transportem publicznym** przez całą Metropolię,
- mogli rozwijać swoje kompetencje i umiejętności na każdym etapie swojego życia na obszarze Metropolii,
- mieli warunki do rozwoju zawodowego i biznesowego na obszarze Metropolii.

Cele Programu będą realizowane za pomocą działań strategicznych

- Niebieska infrastruktura Metropolii – inteligentne zarządzanie wodą dla celu 1
- Metropolitalna sieć zielonych przestrzeni publicznych, w tym dolin rzecznych, ogrodów botanicznych i parków dla celu 1

Co pomija?

- Działania sprzyjające osiągnięciu dobrostanu mieszkańców (wolność od stresu cieplnego)
- zapewnienie komfortu cieplnego i termomodernizację
- Tworzenie stref czystego transportu (SCzT)
- Działania edukacyjne
- Dobre praktyki partycypacyjne

W kontekście adaptacji do zmian klimatu

Zadania metropolitalne?

- „istnieją bowiem potrzeby społeczne, których dotychczas nie zaspokajał w pełni skutecznie żaden podmiot administracji publicznej, w tym zdecentralizowanej” (Szlachetko 2021)
- **koordynacja wybranych polityk publicznych gmin znajdujących się na obszarze metropolitalnym**
- Polityka transportowa, w tym SCzT
- Zielona i niebieska infrastruktura

Podsumowanie

- **„Doszliśmy wszyscy do wniosku, że smog nie ma granic administracyjnych.** Walka o czyste powietrze będzie efektywna wtedy, jeżeli obejmie ona większy obszar. Jest to dla nas absolutny priorytet, dla naszych miast, a przede wszystkim dla naszych mieszkańców. Jest również kilka innych zagadnień, które są istotne dla nas wszystkich, to m.in. poprawa efektywności energetycznej, budownictwo użyteczności publicznej oraz budownictwo mieszkaniowe, rozwój usług turystycznych i rekreacyjnych czy zrównoważonego transportu publicznego na terenie naszych miast i gmin” -
- Konrad Pokora, prezydent Zduńskiej Woli. (<http://www.nasze.fm>)